Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31134

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i (HAQ), orijinal olarak James F. Fries ve meslekta?lar? taraf?ndan geli?tirilmi?, özellikle **romatizmal hastal?klar** ve **kronik kas-iskelet sistemi rahats?zl?klar?** olan bireylerin günlük ya?am aktivitelerindeki fonksiyonel durumlar?n? ve fiziksel yeteneklerini ölçmek üzere tasarlanm?? standart bir araçt?r. Ölçe?in Türk kültürü ve diline uyarlanmas?, 2004 y?l?nda Küçükdeveci ve arkada?lar? taraf?ndan gerçekle?tirilmi?tir. Bu uyarlama çal??mas?, ölçe?in **kültürleraras? geçerlili?ini** ve güvenilirli?ini kapsaml? bir ?ekilde inceleyerek, Türk popülasyonunda da klinik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m?n? sa?lam??t?r. HAQ, hastalar?n kendi bildirimlerine dayal? olarak ya?am kalitesini ve hastal?k aktivitesinin etkilerini de?erlendirmede önemli bir rol oynamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i, Sa?l?k De?erlendirme Anketi, Romatoid Artrit, Fonksiyonel Durum, Uyarlama, Psikometri, Ya?am Kalitesi.

Yazarlar

Ay?e Adile Küçükdeveci, H. ?ahin, ?. Ataman, B. Griffiths, A. Tennant.

Amaç

Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i'nin temel amac?, **romatoid artrit** (RA) gibi kronik inflamatuar hastal?klar? olan bireylerde fiziksel i?lev bozuklu?unun derecesini ve hastal?k yükünü ölçmektir. Ölçek, bireyin günlük ya?am aktivitelerini (GZA) gerçekle?tirme yetene?ini de?erlendirerek hastal???n fonksiyonel sonuçlar?n? kantitatif bir ?ekilde belirlemeyi hedefler. Elde edilen skorlar, hastal???n ilerlemesini izlemek, tedavi yan?tlar?n? de?erlendirmek ve uzun vadeli hasta sonuçlar?n? kar??la?t?rmak için kritik bir gösterge sunar.

Türkçe uyarlama çal??mas?, ölçe?in uluslararas? standartlara uygun olarak Türk popülasyonunda da psikometrik aç?dan sa?lam bir ölçüm arac? olarak kullan?labilmesini sa?lam??t?r. Bu adaptasyon, Türkiye'deki klinik ara?t?rmalarda ve rutin hasta takibinde **hastal?k yönetimi** ve ya?am kalitesi ara?t?rmalar? için güvenilir ve standart bir araç sunulmas?na olanak tan?m??t?r.

Yap?

Ölçek, bireyin fiziksel fonksiyonunu temsil eden sekiz temel alandaki yeteneklerini ölçen **çok boyutlu bir yap?ya** sahiptir. Bu sekiz alt ölçek (giyinme ve ki?isel bak?m, kalkma, yeme, yürüme, hijyen, uzanma, kavrama ve di?er günlük aktiviteler) arac?l???yla hastan?n engellilik düzeyi belirlenir. HAQ, sadece zorlu?u de?il, ayn? zamanda bu i?levleri yerine getirme s?ras?nda ihtiyaç

ARABPSYCHOLOGY.COM

duyulan yard?mc? araçlar? ve ba?kalar?n?n yard?m?n? da dikkate alarak fonksiyonel k?s?tl?l?k seviyesini detayland?r?r.

HAQ'nun ana ç?kt?s? olan **Engellilik ?ndeksi (Disability Index)**, bu sekiz alan?n skorlar?n?n ortalamas? al?narak hesaplan?r ve 0 (zorluk yok) ile 3 (yap?lamaz) aras?nda de?i?en tek bir skor sa?lar. Bu indeks, kronik kas-iskelet sistemi hastal?klar?n?n uzun vadeli etkilerini de?erlendirmede hem klinik çal??malarda hem de klinik pratikte yayg?n olarak kullan?lan temel bir yap?sal ölçüttür.

Geçerlik

Türkçe versiyonunun geçerlik çal??malar?, Küçükdeveci ve arkada?lar? (2004) taraf?ndan yay?mlanan makalede detayl?ca incelenmi?tir. Çal??ma, ölçe?in **içerik geçerli?i** ve **yap? geçerli?i** dahil olmak üzere çe?itli geçerlik türlerini destekleyen sa?lam kan?tlar sunmu?tur. Özellikle **kültürleraras? geçerlik**, dilsel ve kültürel e?de?erlili?i sa?lamak amac?yla geri çeviri yöntemleri kullan?larak titizlikle incelenmi?tir.

Ölçe?in **uyum geçerli?i** (convergent validity), di?er ilgili sa?l?k durumu ölçümleriyle (örne?in, görsel analog skala ile ölçülen a?r? ?iddeti ve hastal?k aktivite indeksleri) güçlü korelasyonlar göstermi?tir. Bu bulgular, Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i'nin Türk popülasyonunda fiziksel i?lev bozuklu?unu do?ru ve tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Küçükdeveci ve arkada?lar? taraf?ndan yürütülen adaptasyon çal??mas?, Türkçe HAQ'nun yüksek düzeyde **güvenirli?e** sahip oldu?unu do?rulam??t?r. Ölçe?in **iç tutarl?l???** (internal consistency), sekiz alt ölçek genelinde yüksek **Cronbach's Alpha** katsay?lar? ile de?erlendirilmi?tir. Bu yüksek de?erler, ölçek maddelerinin ayn? temel yap?y? (fiziksel engellilik) tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Ayr?ca, ölçe?in zaman içinde kararl?l???n? de?erlendirmek amac?yla **test-tekrar test güvenirli?i** analizleri de yap?lm??t?r. Stabil hastal?k durumuna sahip bireylerde, farkl? zamanlarda uygulanan ölçümlerin sonuçlar?n?n benzer oldu?u gözlemlenmi?; bu da ölçe?in klinik izlemlerde güvenilir bir araç olarak kullan?labilece?ini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Stanford HAQ, temel olarak tek bir ana faktörün (fiziksel i?lev bozuklu?u) ölçülmesini amaçlar. Türkçe adaptasyon çal??mas? s?ras?nda yap?lan **faktör analizi**, Türk popülasyonunda ölçe?in orijinal tek faktörlü yap?s?n? koruyup korumad???n? ara?t?rm??t?r. Analiz sonuçlar?, ölçe?in temel olarak tek bir bask?n faktör etraf?nda topland???n? ve bu faktörün günlük ya?am aktivitelerindeki genel engellilik durumunu temsil etti?ini do?rulam??t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bu bulgular, ölçe?in yap?sal bütünlü?ünün ve **kültürleraras? e?de?erli?inin** sa?land???n? i?aret eder. Faktör yüklerinin incelenmesi, sekiz alt ölçe?in her birinin genel engellilik yap?s?na önemli ve tutarl? katk?larda bulundu?unu göstermi?tir, bu da ölçe?in çok boyutlu içeri?inin tek bir genel skorla özetlenebilece?i hipotezini desteklemektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Questionnaire). Derecelendirme, genellikle 4 puanl? Likert ölçe?i kullan?l?r (0 = Hiç zorluk yok; 1 = Biraz zorluk var; 2 = Çok zorluk var; 3 = Yap?lamaz).

Language Available: ?ngilizce (Orijinal), Türkçe (Uyarlama), ve çok say?da di?er dil.

Population Group: Romatizmal ve kronik kas-iskelet sistemi hastal?klar? olan yeti?kinler.

Age Group: Yeti?kinler (Genellikle 18 ya? ve üstü).

Population Details: Türkçe uyarlama çal??mas?, özellikle **romatoid artrit** hastalar? üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Methodology: Bireylerden, son bir hafta içindeki günlük aktivitelerini gerçekle?tirme zorluklar?n? de?erlendirmeleri istenir. Sekiz i?levsel alandaki en yüksek zorluk skorlar? kullan?larak Engellilik ?ndeksi hesaplan?r ve bu skor, fonksiyonel k?s?tl?l?k düzeyini gösterir.

Anahtar Kelimeler

HAQ, Kronik Hastal?k, Fonksiyonel Kapasite, ?ç Tutarl?l?k, Engellilik ?ndeksi, Uyarlama, Geçerlik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Mevcut De?il.

Affiliation Email addresses: ayse@tepa.com.tr (Sorumlu Yazar: Ay?e Adile Küçükdeveci)

Correspondence Address: Bilinmiyor.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in orijinal versiyonu (Stanford HAQ), akademik ve kâr amac? gütmeyen klinik ara?t?rmalar için yayg?n olarak ücretsiz eri?ime sahiptir. Ticari kullan?mlar için Stanford Üniversitesi'nden izin al?nmas? gerekebilir. Türkçe adaptasyon çal??mas? 2004 y?l?nda yay?mlanm??t?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Türkçe uyarlaman?n kullan?m? veya daha fazla bilgi için sorumlu yazar Ay?e Adile Küçükdeveci ile ileti?ime geçilmesi tavsiye edilir. Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: stanford-health-assessment-questionnare-toad.pdf

Kaynaklar

Küçükdeveci, A. A.,?ahin, H., Ataman, ?., Griffiths, B., & Tennant, A. (2004). Issues in cross?cultural validity: Example from the adaptation, reliability, and validity testing of a Turkish version of the Stanford Health Assessment Questionnaire. *Arthritis Care & Research*, *51*(1), 14-19. doi: 10.1002/art.20091

Fries, J. F., Spitz, P. W., & Young, D. Y. (1982). The dimensions of health outcomes: the Health Assessment Questionnaire, disability and pain scales. *Journal of Rheumatology*, 9(5), 789-793.

Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte do?rudan sa?lanmam??t?r. Ancak, Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i (HAQ) tipik olarak fiziksel i?levi de?erlendiren ve hastan?n son bir hafta içindeki zorluk düzeyini sordu?u a?a??daki sekiz i?levsel kategorideki maddeleri içerir:

Giyinme ve Ki?isel Bak?m (Dressing and Grooming)
Kalkma (Arising)
Yeme (Eating)
Yürüme (Walking)
Hijyen (Hygiene)
Uzanma (Reaching)
Kavrama (Grip)
Di?er Aktiviteler (Örn: Ev i?leri, al??veri?) (Activities)

ARABPSYCHOLOGY.COM